

TÜSİAD

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

HALUK DİNÇER'İN

“WORLD ENERGY OUTLOOK 2014” RAPORU

TÜRKİYE TANITIMI AÇILIŞ KONUŞMASI

22 Aralık 2014

İstanbul, Sabancı Center

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul –Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35
www.tusiad.org

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

Sayın Bakanım, Kamunun Değerli Temsilcileri, İş Dünyası ve Enerji Sektörünün Saygıdeğer Temsilcileri, Saygıdeğer Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Şahsım ve TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

TÜSİAD ve Sabancı Üniversitesi İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi işbirliğiyle düzenlenen “World Energy Outlook 2014 Raporu’nun Türkiye Tanıtımı”na hoş geldiniz. Etkinlik ortağımız olan ve World Energy Outlook Türkiye sunumu konferansını iki senedir birlikte gerçekleştirmekte olduğumuz İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi’ne değerli katkı ve destekleri için teşekkür ederim. Uluslararası Enerji Ajansı’nın Baş Ekonomisti ve Ekonomik Analiz Bölümü Başkanı Sayın Fatih Birol, World Energy Outlook raporunun 2014 yılı Türkiye sunumu için bu yıl bir kez daha bizimle birlikte. Kendilerine teşekkür ediyorum.

Değerli konuklar,

Özellikle yakın coğrafyamızda enerji piyasalarını doğrudan etkileyen önemli gelişmeler olmakta. Rusya ve Ukrayna arasında süregelen gerilim ve Orta Doğu’da gözlemlediğimiz ağır siyasi dalgalanma endişe verici boyuttadır. 2014 yılı itibarıyla küresel ekonominin zayıf toparlanma eğilimi bir dizi jeopolitik risk ile gölgelenmiş durumdadır. Üstelik yeni tecrübe etmeye başladığımız bu küresel ölçekte etkileri olan jeopolitik risklerin artması hiç de azımsanacak bir olasılık değildir. 2015 yılına girerken, bir yandan mevcut jeopolitik risklerin ne şekilde yönetileceği konusunu iyi öngörmek ihtiyacı içerisindeyiz, diğer yandan ise, gerek gelişmiş gerek gelişmekte olan ülke gruplarında sistematik olarak düşüş gösteren büyüme oranlarının yönetimi sorunu ile karşı karşıyayız. Böyle bir arka planda, enerji başta olmak üzere tüm emtia piyasalarındaki hareketlilik gerek 2014 yılı gerekse önümüzdeki yılı ayrıca kritik bir dönem haline getirmektedir. Petrol fiyatı başta olmak üzere emtia piyasalarında gözlemlemekte olduğumuz bu olağanüstü hareketlilik, fırsat ve tehditleri içinde barındıran bir gelişme. Ama bu gelişme her durumda küresel iktisadi toparlanmayı daha karmaşık hale getirmekte.

ABD ve Kanada’da konvansiyonel olmayan petrol üretimi artıyor. Kuzey Afrika ve Orta Doğu’da bazı ülkelerde üretim yeniden hızlanıyor. Bunun yanı sıra, Çin’deki büyüme kaybının kalıcı bir niteliğe dönüşmesi, Rusya’ya yönelik kapsamlı yaptırımların dünya ticareti üzerindeki olumsuz etkisi ile birlikte küresel ekonomik toparlanma beklenenden de daha yavaş gerçekleşiyor. Hem arz ve hem talep dengesindeki bu değişim, petrol fiyatlarını 2009 yılındaki seviyesine düşürmüş durumda.

Değerli Misafirler,

Mevcut durum, enerji denklemini değiştiriyor: Enerji politikası, oyuncuları farklılaştırırken, enerji ekonomisi de konvansiyonel olmayan kaynakların gelişimine bağlı olarak önemli bir değişime uğradı. ABD'nin kaya gazı üretimine bağlı olarak net enerji ihracatçısı olması ve P5+1 müzakerelerinin bölge ekonomisi ve enerji denklemini üzerindeki etkileri kuşkusuz takip edilmesi gereken önemli gelişmelerdir. Elbette, petrol fiyatlarındaki bu serbest düşüş durumunun farklı ülkeler için farklı sonuçları olacak.

Bu durumda, enerji ithalatçısı bir ülke olarak düşen enerji fiyatlarının hem enerji sektörümüz hem de ekonomimizin bütünü için önemli bir fırsat penceresi yaratması mümkündür, ancak bu fırsat penceresini en iyi şekilde kullanabilmek için bir dizi reform ihtiyacı içinde olduğumuz açıktır. Bir başka deyişle, düşük enerji fiyatlarının rehabetine kapılmamalıyız.

Bu çerçevede, enerji piyasasının serbestleşmesine yönelik düzenlemeleri hayata geçirmeli; düşük karbon teknolojilerine geçişi ve enerji verimliliği yatırımlarını hızlandırmalıyız. Enerji fiyatlarının neden olacağı cari işlemlerdeki olumlu gelişme ancak rekabet gücümüzü ve toplam faktör verimliliğini artıracak olan bir dizi yapısal reformun hayata geçirilmesiyle kalıcı hale dönüşebilir. Bu yapısal reform listesi TÜSİAD'ın ayrımlı bir şekilde çalıştığı ve düzenli bir şekilde hükümetle paylaştığı bir listedir; bu yapısal reform listesinin en azından bir bölümünün genel seçimlerden önce hayat geçmesi elzemdir.

Saygıdeğer misafirler,

Türkiye'yi, onu hem içinde bulunduğu gelişen piyasa ekonomisi grubundan hem de sanayileşmiş ülke büyüme dinamiğinden ayıran bazı fırsatları var Bu fırsatların önemli bir bölümü kalkınma başlıklarıyla, bir bölümü ise yapısal reformları gerçekleştirme performansıyla ilişkilendirilebilir. Türkiye doğru yapısal reform kümesini doğru zamanda uygulamak suretiyle şu aralar % 3'ler civarına kilitlenmiş büyüme düzeyini yeniden % 5'lere doğru çekebilir. Bu durumda, çevre coğrafyamızda yaşanan siyasi belirsizliklere rağmen Türkiye uzun dönem büyümesini yine % 5'ler seviyesine çıkarabilir. Bu da doğal olarak, doğal gaz tüketimimizin 2023'te 70 milyar metreküpe çıkmasına, elektrik talebimizin ise 2020 yılına kadar yıllık ortalama % 5,5-6 civarında artmasına sebep olacaktır. Öte yandan, 2023 perspektifi veri alındığında, enerji sektöründeki yatırım ihtiyacımızın da 120 milyar dolara ulaşacağı tahmin ediliyor.

Bu artan enerji ihtiyacı bir yandan arzın güvenliğini kritik hale getirmekte ama bir yandan da enerjinin etkin kullanımı için bir dizi verimlilik politikası, piyasa yapısı ve idari kapasitede bazı reformların hayata geçirilmesini gerektirmektedir. Daha önce belirttiğim gibi, jeopolitik riskler enerji piyasalarını her açıyla değiştiriyor ve zorlaştırıyor ama bulunduğumuz coğrafya, kabul etmemiz gerekir ki Türkiye'yi jeopolitik risklere aşırı duyarlı hale getirmekte. Bu nedenle plan ve stratejilerimizin sürekli revize edilerek orta-uzun vadeli bir yapıda geliştirilmesi kaçınılmaz. Bu noktada enerji sektörüne sadece ulusal ihtiyaçlar çerçevesinden bakmamalıyız. Bulduğumuz jeostratejik konum, enerji üreticisi ve tüketicisi ülkelerin projeksiyonlarını plan ve stratejilerimizin ayrılmaz bir parçası yapmamızı gerektiriyor. Bu yaklaşım "Türkiye'yi bir enerji hub'ı yapma" projesinin de olmazsa olmaz bir unsuru.

Değerli Konuklar,

Enerji yatırımları doğası gereği büyük ölçekli ve uzun vadeli olmak durumunda. Bu noktada, özel olarak altını çizmek istediğim husus "öngörülebilirlik". Makroekonomik ve politik istikrar; yapısal reformlarda kararlılık; şeffaf ve yatırımı özendirici hukuki düzenlemeler, öngörülebilir enerji piyasaları ve dolayısıyla sektördeki yatırım kararları açısından da kritik önem taşıyor.

Makroekonomik istikrarda geçtiğimiz 10 yılda Türkiye'nin büyük kazanımları oldu. Bu kazanımların devamlılığının ancak yapısal reformlara olan bağlılığımız ile sağlanabileceğini her fırsatta yineliyoruz. Ekonominin bütünü için önermekte olduğumuz bu reformlar enerji piyasalarında yatırım ortamının iyileştirilmesi konusunda da geçerliliğini koruyor.

Saygıdeğer Misafirler,

Tariflemeye çalıştığım bu resmin etkili bir şekilde hayata geçirilebilmesine yönelik önemli adımlar atıldı ve bu süreç devam ediyor. Elektrik Piyasası Kanunu'nda yapılan değişiklikten sonra, Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun Değiştirilmesine yönelik Tasarı da bizim için özel önem arz ediyor. TÜSİAD olarak arzumuz, bu Tasarının serbest, şeffaf ve likit bir doğal gaz piyasası oluşturacak şekilde ivedilikle yasalaşmasıdır.

Zira elektrik piyasasında arzu edilen serbestleşme, doğal gaz piyasası serbestleşmeden sağlanamayacaktır. Bu noktada bir diğer önemli husus BOTAŞ'ın piyasadaki payıdır. Tasarıda belirtildiği üzere BOTAŞ'ın ithalattaki payının düşürülerek diğer piyasa oyuncuları gibi hareket etmesinin sağlandığı bir piyasa yapısı oluşturulmalıdır.

Öte yandan, enerji piyasalarının bütününde enerji fiyatlarının arz-talep dengesinde ve maliyetleri yansıtır bir şekilde oluşması az önce bahsettiğim öngörülebilirliğin sağlanmasının yanı sıra kamu maliyesinin sürdürülebilirliği için de birincil önceliğimiz olmalı. Fiyat öngörülebilirliğinin şeffaf bir pazarda oluşabilmesi içinse EPIAŞ'ın likit ve işler bir piyasa olarak faaliyete geçmesi büyük önem taşıyor.

Saygıdeğer misafirler,

Konuşmamın bu bölümünde, kaynak çeşitliliğine biraz daha ayrıntılı değinmek istiyorum. TÜSİAD olarak enerji kaynaklarımızı çeşitlendirmemizin önemini her fırsatta dile getiriyoruz. Bakanlığımızın da gerek yerli kaynakların geliştirilmesine gerek yeni tedarik kaynaklarına erişim sağlamasına yönelik gösterdiği ciddi çabaları mevcut. Hem “Yerli Kaynaklara Dayalı Enerji Üretim Öncelikli Dönüşüm Programı”, hem de Bakanlığımızın bu ayın başında paylaştığı Stratejik Plan, bu amaca yönelik birçok önemli eylem içeriyor. Bu noktada, ilgili eylemler hayata geçirilirken yerli fosil kaynaklarımıza yönelik teşvik ve desteklerin piyasayı olumsuz yönde etkileyecek unsurlar içermemesine özen göstermemiz gereğine dikkat çekmek istiyorum.

Değerli Konuklar,

Konuşmamda şüana kadar arz güvenliğinin tedarik ayağına yoğunlaştım. Ancak talep tarafında da alabileceğimiz birçok tedbir mevcut: Enerjinin hem üretim hem de tüketim tarafında verimlilik, enerji ithalatçısı ve büyüyen ekonomiler için ihmal edilemeyecek kadar önemli bir konu. Enerji talepleri yatay seyreden gelişmiş ekonomilerle karşılaştığımızda, enerji talepleri hızla artan gelişmekte olan ülkelerin enerji verimliliğine yönelik yatırımlarının oldukça düşük kaldığını görüyoruz. Türkiye olarak bu istatistiğin istisnası olmamız gerekiyor. Enerji verimliliğinde, özellikle sanayide önemli kazanımlar elde edebiliriz. Bu vurguyu Enerji Verimliliğinin Geliştirilmesi Programında da memnuniyetle görmekteyiz.

Bununla birlikte, tüketime yönelik tedbirlere yoğunlaşırken, enerji üretim süreçlerimizi de gözden geçirmeyi ihmal etmemeliyiz. Enerji üretimindeki teknolojik ilerlemeler, verimliliğin önemli derecede artırılmasını mümkün kılıyor. Netice itibarıyla, enerji üretimindeki verimliliğin üzerinde titizlikle durulması gerektiğine inanıyoruz.

Değerli Konular,

Geçtiğimiz haftasonu enerji sektörünü de son derece yakından ilgilendiren İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 20. Taraflar Konferansı sonuçlandı. İklim değişikliği müzakerelerine TÜSİAD olarak büyük önem gösteriyoruz ve her sene olduğu gibi bu sene de Lima'daki konferansa katılım sağladık. Buradaki gelişmeleri Ocak ayında yapacağımız bir toplantı ile de değerlendirmeyi planlıyoruz.

Bu konferansta gelinen nokta, küresel sıcaklık artışını sınırlandırma hedefine yönelik 2020 yılı sonrasına ilişkin katkıların ortaya konacak olması nedeniyle önümüzdeki dönem için son derece önemli. Hepimizin bildiği gibi 2015 yılı sonunda bu sürecin bir anlaşmayla sonuçlanması bekleniyor.

Bu öngörülen anlaşmanın hayata geçirilmesi, enerji bağlantılı politikaların hassasiyetle ele alınmasını gerektirecek. Arz güvenliği açısından önemli bir fırsat sunan yenilenebilir enerji kaynakları, içerisinde bulunduğumuz bu zor denklemde düşük karbon teknoloji ağırlıklı bir ekonomik yapıya geçiş için de önemli bir role sahip. Yenilenebilir enerji yatırımlarımız artmakla birlikte, yaratılabilen kapasite yeterli olmaktan çok uzak. Potansiyelimizin neden bu derece düşük bir bölümünün yatırıma dönüştürülebildiği konusunun ciddiyetle irdelenmesi ve bu noktada yatırım ortamının iyileştirilmesi için ilgili tedbirlerin alınması gerektiğine inanıyoruz. Bu doğrultuda, “Yerli Kaynaklara Dayalı Enerji Üretim Programı”nda yer alan yenilenebilir enerjiye yönelik eylem maddelerinin güçlendirilmesinin önemini vurgulamak isterim.

Değerli Misafirler,

Sözlerime son vermeden önce, enerji piyasalarında yaşamakta olduğumuz mevcut kısıtların ve bölgesel belirsizliklerin daha rekabetçi, daha şeffaf, daha verimli ve daha az karbon-yoğun bir enerji piyasasına geçiş için bir fırsat olarak görülmesi gerektiğini vurgulamak istiyorum. Bu dönüşümü kolaylaştıracak stratejik vizyonun benimsenmesi ve düzenlemelerin bu bakış açısıyla uygulamaya konulması gerektiğine inanıyoruz.

1 Aralık'ta Türkiye'nin başkanlığını devraldığı G20'nin önümüzdeki dönemde öncelikli konularından birinin “enerjinin sürdürülebilirliği” olması ve bahsetmekte olduğumuz tüm bu hususları küresel ölçekte tartışma fırsatı, vizyonumuza kuşkusuz önemli katkılar yapacaktır. B20 önerilerine yönelik iş dünyasının en temel önceliği olarak öne çıkan sürdürülebilir ve

yeşil büyüme konularının da bu G20 başlığı ile çakışıyor olması, bu konuda 2015'te somut adımlar atılması umudunu artırmıştır.

Son dönemde enerji piyasalarına yönelik vizyonu güçlendirme yönünde başta Sayın Bakanımız olmak üzere bu çalışmalarda emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunmak istiyorum. Katılımları için de ayrıca Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılar sunarım.